

Interview met Anne Mulder

door de redactie

Het is dit jaar precies 25 jaar geleden dat de Bosnische enclave Srebrenica ingenomen werd door Bosnisch-Servische troepen. De Val van Srebrenica resulteerde uiteindelijk in een genocide, waarbij meer dan 8.000 moslimjongens en -mannen werden vermoord. Het beperkte mandaat zorgde ervoor dat de VN-vredesmissie uitliep op een totale ramp en het Nederlandse bataljon Dutchbat III stond machteloos. Als Dutchbat-veteraan maakte VVD-Kamerlid Anne Mulder deze gebeurtenissen van dichtbij mee. De redactie zocht contact op met de heer Mulder om hem een aantal vragen te stellen over Srebrenica, Defensie en zijn politieke carrière bij de VVD.

Het thema van deze Liberale Reflecties is 'crises'. Tijdens uw tijd in Srebrenica en later ongetwijfeld ook in de politiek bent u in crisissituaties terechtgekomen. Wat zijn volgens u de belangrijkste aspecten van adequate crisisbeheersing? En wat moet vooral voorkomen worden in dergelijke situaties?

De kunt is om überhaupt niet in een crisis terecht te komen. En als dat wel gebeurt, dat je daar dan op voorbereid bent. Als je naar Srebrenica kijkt zie je dat dit twee keer misgaat. De missie was het toezien op een wapenstilstand in de enclave. De Nederlandse generaal die het advies gaf om

daarheen te gaan was zelf echter nooit in deze enclave geweest. Hij kon daar niet komen. Toch gaf hij een positief advies om daarheen te gaan. Als je in een crisis komt moet je daarnaast voorbereid zijn, wat voor een militair betekent dat je voldoende bewapend moet zijn en je genoeg manschappen moet hebben om de crisis te kunnen beheersen. Als je zo'n enclave had willen verdedigen – wat niet onze taak was – had je duizenden troepen, luchtsteun en tanks nodig gehad. Van alle drie was geen sprake. Het *worst-case-scenario* lag dus niet op tafel en er was van tevoren onvoldoende verkenning geweest. Dan kom je in de problemen.

Wat zijn volgens u de belangrijkste overeenkomsten en verschillen tussen hoe een militair en hoe een politicus met een crisissituatie om hoort te gaan?

Als militair word je getraind om onder druk je werk te doen. Dat betekent dat je opgeleid wordt om automatisch goed te kunnen handelen. Je hoeft jezelf nooit af te vragen van wat je nu toch maar moet doen. Als je in de documentaire kijkt naar een man als Frans Erkelens dan zie je dat hij als commando zo getraind is dat hij rustig blijft in een crisissituatie, zelfs als de kogels hem rond de oren vliegen.¹ Daarvoor heeft hij een dapperheidsonderscheiding gekregen. Als politicus ben ik nooit getraind voor crisissituaties. In die rol is het echter belangrijk om stappen vooruit te denken en scenario's te voorzien. Ik heb altijd veel gespard om zo helder te krijgen of we niet iets over het hoofd zagen. Tegelijkertijd moet je als politicus in een cri-

sisituatie ook eenheid uitstralen. Je moet je fractie informeren en proberen mee te laten bewegen. Zeker bij complexe onderwerpen proberen anderen je uit elkaar te spelen. Dan gaat de hele trukendoos open.

Welke rol hebben de gebeurtenissen in Srebrenica gespeeld in uw beslissing om de politiek in te gaan? En hoe bent u bij de VVD terecht gekomen?

Een hele grote rol. Ik vond de politiek heel naïef. Er moest wat gebeuren, werd er gezegd. Politiek moet echter niet gaan om je intenties, maar je resultaten. Nederlandse politici wilden destijds graag wat goeds doen in Bosnië, waar allemaal verschrikkelijke beelden van te zien waren. 'Er moet iets gebeuren' is de gevaarlijkste zin die je kunt horen in de politiek. Dan komt er namelijk iets wat niet kan, of symboolpolitiek. Ik vind dat je een *Realpoliticus* moet zijn. Sommige mensen zijn vooral bezig met symbolen. Een vechtmismissie noemen we een opbouwmissie, want dat klinkt vriendelijker. Terwijl een militair gewoon het eerlijke verhaal wil horen. Bij een vechtmismissie kun je doodgeschoten worden. Dan weet de militair en het thuisfront dat. Dat moet je niet verkopen als een opbouwmissie. Je bent immers geen welzijnswerker. Ik zat al op de lijn van de VVD en deze partij bleek met Kamerleden als Jan Dirk Blaauw en Theo van den Doel als een van de weinige echt achter de troepen te gaan staan na Srebrenica. Er kwam een bak bagger over ons heen en zij zeiden gelijk dat dit een politiek besluit was geweest en ze de verantwoordelijkheid dus niet bij ons moes-

ten leggen. Wij gaan achter deze militairen staan, zei de VVD. Daarom zit ik nu hier.

Waar denkt u dat de naïviteit van de Nederlandse overheid vandaan kwam?

Die houding kwam voort uit politici die wat wilden doen, militairen die geen nee zeiden en diplomaten die mee wilden tellen. De Berlijnse Muur was net gevallen en bezuinigingen dreigden. Defensie wilde graag laten zien dat ze relevant was en militairen hebben een *can-do*-mentaliteit. Dat is hun houding. Voor diplomaten gold dat ze pas bij de Verenigde Naties aan tafel zaten als ze troepen zouden sturen. Er was dus een politiek, militair en diplomatiek mechanisme dat ervoor zorgde dat Nederland meedeed. Wat toen misten waren de tegengeluiden. Is dit nou uitvoerbaar? Is dit een missie die wel kan slagen? Er ontbrak een gevoel van realisme.

Gelooft u ondanks de gebeurtenissen in Srebrenica in het belang van Nederlandse deelname aan internationale vredesmissies en is het hierbij niet nodig om een Defensiebudget te hebben dat de NAVO-norm van twee procent van het BBP haalt?

Ik denk het wel. Wij zijn van oudsher een handelsland dat belang heeft bij bestendige vaarroutes en stabiliteit in de wereld. Daar moet je dus ook militairen voor inzetten als dat nodig is. De NAVO speelt hier een belangrijke rol in en daar moeten wij ons steentje aan bijdragen. Dat betekent dus dat je mag verwachten dat wij die twee procent uitgegeven aan Defensie. Wij zitten onder de

militaire paraplu van de Verenigde Staten, dus dan moet je ook leveren en toegevoegde waarde hebben. Denk aan onze onderzeeboten die Russische schepen volgen. Dan kijken landen naar jou voor bepaalde capaciteiten en werk je samen. We moeten dus wel meedoen, maar niet naïef meedoen. Dat kost geld, maar dat is dan de prijs die je betaalt voor je vrijheid. Wij liggen veilig aan de Noordzee en onze burens zijn vriendelijk de laatste 75 jaar. Er ligt geen grote Rus naast ons. Het lijkt allemaal ver weg, maar als je dat zo wilt houden moet je dus investeren in Defensie.

Hoe moet Nederland zich opstellen ten opzichte van de Russische agressie van de afgelopen jaren?

Je begint natuurlijk dicht bij huis. Maar je kunt ook vooruit verdedigen. Soms is dat beter. Daarom moeten we ook de Baltische staten helpen, want daar begint de grens van de NAVO. Je moet dan wel uitstralen dat je bereid bent daarvoor te vechten, zodat de tegenstander het niet in zijn hoofd haalt om iets raars te doen. Dus ja, we kunnen wel naar die twee procent toe.

Het beperkte mandaat van de Verenigde Naties heeft ervoor gezorgd dat Dutchbat te licht bewapend was om effectief de enclave Srebrenica te kunnen verdedigen. Als we kijken naar de VN-Veiligheidsraad zien we dat het veto-recht van bepaalde lidstaten vaak überhaupt enig optreden van de VN in conflictsituaties onmogelijk maakt. Functioneert de VN wel als het aankomt op vrede en veiligheid volgens u?

Is de VN een goedgeorganiseerde organisatie die militair een vuist kan maken? Nee. Maar je moet de vraag andersom stellen: is de wereld beter af met of zonder de VN. Ik denk uiteindelijk met. Je moet de VN niet overschatten want het is geen militaire organisatie, maar het kan goede dingen doen. Als je er maar voor zorgt dat je een duidelijk mandaat hebt en er een paar grote landen meedoen, kan het een toegevoegde waarde hebben. Een voormalig secretaris-generaal van de VN zei: “peacekeeping is not a job for soldiers, but only soldiers can do it”. Ik ben echter niet iemand die hoge verwachtingen heeft van de VN en ook niet van de EU. Ik geloof niet zo in supranationale instellingen. Daar zitten landen bij elkaar die allemaal verschillende belangen en culturen hebben. Bij de VN zie je dat er geen gemeenschappelijke waarden zijn. Landen zijn slechts lid omdat ze denken zo beter hun belangen na te kunnen streven dan wanneer

ze geen lid zijn. Soms kun je via een organisatie iets bereiken, maar het is geen doel op zich. Internationale organisaties zijn een verzameling van landen met verschillende belangen die soms hetzelfde denken en soms niet. We zijn beter af met dan zonder, maar het zijn zeker geen ideale organisaties.

Het is nu 25 jaar na de gebeurtenissen in Srebrenica. In het Joegoslaviëtribunaal zijn een aantal hoofdrolspelers uit die tijd veroordeeld. Vindt u dat er 25 jaar later sprake is van gerechtigheid?

Milošević is in gevangenschap overleden, Mladić heeft levenslang gekregen en gaat nu in hoger beroep en ook Karadžić is tot levenslang veroordeeld. Dus ja, de grote schurken zijn wel gepakt. Is er dan sprake van gerechtigheid? Er loopt nog heel wat rottig volk met oorlogsmisdaden op de kerfstok rond in de Balkan dat niet wordt

Anne Mulder | Foto: De Volkskrant

veroordeeld. Maar het Joegoslaviëtribunaal ging over de grote vissen, en die hebben ze behoorlijk te pakken. Dat geeft wel een gevoel van gerechtigheid. Zelf ben ik twee keer bij het tribunaal op bezoek geweest, ook met nabestaanden en dat riep wel emoties op. Maar ook wel een gevoel van dat de VN ze uiteindelijk toch maar mooi te pakken heeft gekregen met dat tribunaal. Het duurde even en Nederland heeft druk moeten zetten door de EU-toetredingsonderhandelingen met Servië te blokkeren. Maar uiteindelijk is het gelukt en dat geeft mij een goed gevoel.

Na tien jaar als Tweede Kamerlid voor de VVD zult u nu de Kamer verlaten. Met welke missie bent u destijds de Kamer ingestapt en bent u hierin geslaagd volgens u?

Je hebt verschillende redenen waarom je de Kamer ingaat. Als ik kijk naar militaire missies dan wordt daar nu realistischer over gesproken. Aan de andere kant wordt er nog steeds vaak gesproken over opbouw- en politiemissies, of moet het om politiek correct te zijn bijvoorbeeld gaan over gender. Ik snap wel dat een kabinet zo veel mogelijk partijen probeert mee te krijgen. Maar heb je dan nog wel een realistisch beeld van de missie en is die wel uitvoerbaar? Ik ben blij dat ik de afgelopen tien jaar op dit spanningsveld mee heb kunnen discussiëren. Voor de rest, toen ik in 2010 in de Kamer kwam moesten we orde op zaken stellen. Er moest hervormd en bezuinigd worden op allerlei terreinen. Ik deed toen zorg en dat is daar ook behoorlijk gebeurd. Voor de fractie van toen was dat moeilijk. Bijna ie-

der VVD-Kamerlid is wel uitgefloten tijdens een demonstratie. Maar ik ben blij dat het is gelukt, want daar plukken we nu de vruchten van. Nu kunnen we de coronacrisis met buffers te lijf gaan, dus hoeven we niet gelijk te bezuinigen. Tevreden moet je nooit zijn want het kan altijd beter, maar wij hoeven nu niet zoals Italië onze hand op te houden naar andere landen. Wij zorgen voor onszelf.

Anne Mulder is Dutchbat-veteraan en VVD-politicus. Na tien jaar zal hij de Tweede Kamer nu gaan verlaten om verder te gaan als wethouder in Den Haag

1. Afgelopen juli zond de NPO de driedelige documentaire *Srebrenica – de machteloze missie van Dutchbat* uit. Hierin vertellen een aantal Dutchbat-veteranen, waaronder Anne Mulder, over hun ervaringen tijdens de missie en de nasleep daarvan.

